

ORNITOLOŠKO DRUŠTVO „BRGLJEZ KAMENJAR“

MB: 2622939

PBZ-ŽR: 2340009-1110424769

OIB -26014518297

Aljinovića 41 21251 Žrnovnica tel: 021/472-343 mob: 092/2505215 e-mail: ivica.lolic@st.t-com.hr

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Splitsko-dalmatinske županije

Žrnovnica, 01. srpnja 2014. godine

U sklopu projekta o međusobnoj suradnji, a po Ugovoru zaključenom u Splitu, 15.1.2014. između Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Splitsko-dalmatinske županije (dalje u tekstu: Javna ustanova), Prilaz braće Kaliterna 10, 21 000 Split, OIB: 43599729956, zastupane po ravnatelju Ivanu Gabelici s jedne strane i Ornitološkog društva „Brgljez kamenjar“ (dalje u tekstu: Društvo), Aljinovića 41, 21251 Žrnovnica, OIB: 26014518297, zastupanog po predsjedniku društva Ivici Loliću, u okviru

prikupljanja ornitoloških podataka na području posebnog rezervata "Pantan" realizirane su sljedeće aktivnosti:

- 1. Monitoring zimujućih populacija lisaka, pataka i ostalih plivarica, koji je uključio i šire područje mora**
- 2. Monitoring zimujuće populacije ptica trščaka i okolice**
- 3. Monitoring zajednice ptica gnjezdarica**
- 4. Bilježenje svih ostalih vrsta ptica na migraciji**

Sve aktivnosti u okviru ovog projekta uspješno su provedene u nazočnosti djelatnika Javne ustanove, a po datumima prikazanima u tablici:

Tabela 1. Tablica po datumima

I. 2014.	II. 2014.	III. 2014.	IV. 2014.	V. 2014.	VI. 2014.
	03.02. noć 05.02. jutro 15.02. noć 16.02. jutro	07.03. noć 08.03. jutro 18.03. jutro 19.03. noć	05.04. jutro 05.04. noć 13.04. jutro 13.04. noć 27.04. jutro 27.04. noć	20.05. popodne 21.05. jutro 30.05. jutro 30.05. popodne	27.06. jutro 27.06. popodne 29.06. jutro 29.06. popodne
VII. 2014.	VIII. 2014.	IX. 2014.	X. 2014.	XI. 2014.	XII. 2014.

U prilogu dostavljamo rezultate tih monitoringa.

S poštovanjem,

Predsjednik Društva

Ivica Lolić

Ornitološko društvo Brgljez kamenjar

Žrnovnica, 2014.

Lolić Ivica

Karta 1. Kretnica transekta/točke i mjesta promatranja plivara

U shemi 1. prikazan je transekt (crno) i točke (žuto) puštanja glasanja skrovitih vrsta ptica u tršćaku. Točka 5. je isključena iz noćnog prebrojavanja zbog blizine ceste i slabe slušnosti, ali je zato uključena za dnevni obilazak gnjezdarica i zimovalica u tršćaku. Crvene strelice označavaju mjesta na kojima se promatralo durbinom: prvo s istočne strane, na nasipu, a potom sa zapadne strane, na plaži, jer su tako manje uznenimiravane ptice uz tršćak i na sprudovima.

Ornitološko društvo Brgljez kamenjar

1. Monitoring zimujućih populacija lisaka, pataka i ostalih plivarica

Slika 1. Detalj s terena

Monitoring se provodi prebrojavanjem durbinom na čitavom moru. Zabilježene su sve prisutne ptice. Prebrojavano je s dvaju mjesta; prvo s nasipa (lukobrana), kako je prikazano na **karti 1.** (crvena strelica), a potom s plaže kod šumice (**točka 6. na karti 1. i slika 1.**) kod mosta Trogir – Čiovo. Zimsko prebrojavanje plivarica provodilo se tijekom veljače pri uvjetima dobre vidljivosti i bez jakog vjetra. Idealni uvjeti podrazumijevaju mirno vrijeme bez vjetra jer je na mirnoj vodi lako uočiti i male pojedinačne ptice. Liske su bile najbrojnije plivarice, a okupljale su se u manjim skupinama uz rubove tršćaka i oko sprudova. Prebrojavanje u tršćacima sastoji se od dnevnog i noćnog cenzusa s izazivanjem odgovora koji se vrši za skrovite vrste štijoki i kokošica. Na svakoj se postaji boravi 15-ak minuta. Ptice se evidentiraju vizualno i češće auditivno. Ta se bilježenja vremenski i položajno analiziraju i na osnovu toga se procjenjuje broj parova. Zbog blage zime vjerojatno je prisutan manji broj ptica no inače. Trend će se moći pratiti ukoliko se monitoring nastavi sljedećih godina na ovom području istom metodom – tek će se tada dobiti konkretni rezultati o dinamici prisutnosti te broju vrsta na dotičnom području. Liska (*Fulica atra*) je bila najbrojnija zimovalica od prisutnih vrsta. Primijećena je relativno mala razlika u brojnosti kokošice (*Rallus aquaticus*) na zimovanju i gniježđenju što za ovu vrstu u priobalju nije uobičajeno budući da joj pristižu sjeverne populacije koje tu prezimljuju. Ovomu je trendu zacijelo uzrok blaga zima.

© Lolić Ivica

Gavia stellata

Slika 2. Crvenogrlji plijenor zimovalica je na istraženoj plohi

Tabela 2. Broj lisaka, pataka i ostalih plivarica od 2014/...

VRSTA	zima 2014.	zima 2015.	zima 2016.	zima 2017.	zima 2018.
Crvenogrlji plijenor (<i>Gavia stellata</i>)	1				
Mali gnjurac (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	11				
Ćubasti gnjurac (<i>Podiceps cristatus</i>)	6				
Crnogrli gnjurac (<i>Podiceps nigricollis</i>)	2				
Riđogrli gnjurac (<i>Podiceps grisegena</i>)	1				
Mali vranac (<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>)	36				
Veliki vranac (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	28				
Lisasta guska (<i>Anser albifrons</i>)	1				
Utva (<i>Tadorna tadorna</i>)	1				
Kržulja (<i>Anas crecca</i>)	12				
Zviždara (<i>Anas penelope</i>)	2				
Divlja patka (<i>Anas platyrhynchos</i>)	30				
Patka kreketaljka (<i>Anas strepera</i>)	3				
Patka lastarka (<i>Anas acuta</i>)	2				
Glavata patka (<i>Aythya ferina</i>)	6				
Patka njorka (<i>Aythya nyroca</i>)	1				

Veliki ronac (<i>Mergus merganser</i>)	6				
Mali ronac (<i>Mergus serrator</i>)	2				
Liska (<i>Fulica atra</i>)	70				

Slika 3. Mala bijela čaplja hrani se u napuštenom ribnjaku

2. Monitoring zimujuće populacije ptica velikog tršćaka i sprudova

Vrste koje uz ime imaju slovo (f) bilježene su u preletu .

VRSTA	zima 2014.	zima 2015.	zima 2016.	zima 2017.	zima 2018.
Siva čaplja (<i>Ardea cinerea</i>)	6				
Mala bijela čaplja (<i>Egretta garzetta</i>)	2				
Velika bijela čaplja (<i>Egretta alba</i>)	1				
Kokošica (<i>Rallus aquaticus</i>)	16				
Mlakuša (<i>Gallinula chloropus</i>)	12				
Šljuka kokošica (<i>Gallinago gallinago</i>)	2				
Vodomar (<i>Alcedo atthis</i>)	2				
Bijela pastirica (<i>Motacilla alba</i>)	1				
Gorska pastirica (<i>Motacilla cinerea</i>)	2				
Planinska trepteljka (<i>Anthus spinoletta</i>)	2				

Palčić (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	6					
Sivi popić (<i>Prunella modularis</i>)	9					
Crvendać (<i>Erithacus rubecula</i>)	9					
Svilorepa (<i>Cettia cetti</i>)	7					
Crnoprugasti trstenjak (<i>Acrocephalus melanopogon</i>)	11					
Zviždak (<i>Phylloscopus collybita</i>)	21					
Zlatoglavi kraljić (<i>Regulus regulus</i>)	11					
Sjenica mošnjarka (<i>Remiz pendulinus</i>)	3					
Velika sjenica (<i>Parus major</i>)	2					
Plavetna sjenica (<i>Parus caeruleus</i>)	4					
Močvarna strnadica (<i>E. schoeniclus</i>)	30					
Šljuka kokšica (<i>Galinago galinago</i>)	1					
Čavka (<i>Corvus monebula</i>)	11f					
Siva vrana (<i>Corvus corone corone</i>)	5					
Gavran (<i>Corvus corax</i>)	1 f					
Divlji golub (<i>Columba livia</i>)	18 f					
Bukavac (<i>Botaurus stellaris</i>)	1					
Vjetruša (<i>Falco tinnunculus</i>)	1 f					
Fazan (<i>Phasianus colchicus</i>)	5					
Siva štijoka (<i>Porzana parva</i>)	2					
Žalar cirikavac (<i>Calidris alpina</i>)	6					
Mala prutka (<i>Actitis hypoleucos</i>)	3					
Riječni galeb (<i>Larus ridibundus</i>)	300					
Galeb klaukavac (<i>Larus cachinnans</i>)	100					
Gugutka (<i>Streptopelia decaocto</i>)	3					
Kos (<i>Turdus merula</i>)	14					
Crnoglavi batić (<i>Saxicola torquata</i>)	4					
Mrka crvenrepka (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	2					
Drozd cikelj (<i>Turdus philomelos</i>)	1					
Crnokapa grmuša (<i>Sylvia atricapila</i>)	7					
Šojka (<i>Garrulus glandarius</i>)	2					
Zeba (<i>Fringilla coelebs</i>)	11					
Češljugar (<i>Carduelis carduelis</i>)	8					
Zelendor (<i>Carduelis chloris</i>)	6					
Žutarica (<i>Serinus serinus</i>)	2					
Kobac (<i>Acipiter nisus</i>)	1f					
Škanjac (<i>Buteo buteo</i>)	1					
Hridna lastavica (<i>Ptyonoprogne rupestris</i>)	6f					
Planinska trepteljka (<i>Anthus spinolella</i>)	3					

Čvorak (<i>Sturnus vulgaris</i>)	40				
Crnogrla strnadica (<i>Emberiza cirlus</i>)	2				

Karta 2. Raspored skrovitih vrsta na zimovanju: kokošica (*Rallus aquaticus*)-crveno i siva štijoka (*Porzana parva*)-crno

3. Monitoring zajednice ptica gnjezdarica

Monitoring gnjezdarica kokošica i štijoki proveden je metodom prebrojavanja u točki uz korištenje zvukovnog vaba noću. Svako prebrojavanje se sastoji od jednog dnevnog i jednog noćnog cenzusa. Ostale su vrste bilježene auditivno ili vizualno na kretnici kako je ucrtano na karti. Bilježene su sve vrste. Na istraživanjo plohi zabilježena je 41 gnjezdarica. Valja napomenuti da je zbog svoje otvorenosti ovo područje lovno za mnoge vrste koje se ne gniježde neposredno na toj plohi već u blizini njenih granica, a plohu redovito koriste kao lovnu. Te su vrste ovdje uvrštene u gnjezdarice iako nema konkretnih podataka o njihovom gniježđenju na dotočnoj plohi nego u neposrednoj blizini plohe, uz njezine granice. To su primjerice: pupavac, kobac, leganj, vuga, lastavica, piljak i čiopa. Najvažnija zabilježena gnjezdarica vrsta za ovo područje je siva štijoka (*Porzana parva*), koja ima status ugrožene gnijezdeće populacije, dok su ostale vrste uglavnom redovite. Ovo se ne može reći za kokošicu na osnovu praćenja jedne gnijezdeće sezone. Veliki trstenjak, koji bi trebao biti redovita vrsta, ove sezone nije zabilježen na gniježđenju što je pojava koju ne možemo objasniti. Nagađamo kako je to možda povezano s nedostatkom nekog kukca neophodnog u podizanju mladih ptica ... Šivalica je također vrsta koja je uobičajena gnjezdarica ovog prostora no ni ona nije zabilježena u ovoj sezoni gniježđenja. Ova je vrsta zbog hladne zime 2012. godine jako devastirana, a sporo se oporavlja i na drugim sličnim staništima, tako da njen nebilježenje pripisujemo hladnoj zimi koja je bila pogubna za ovu vrstu. Nadamo se da će se ta vrsta vremenom vratiti na ovo područje nakon što se oporave i prošire populacije na drugim, većim prostorima.

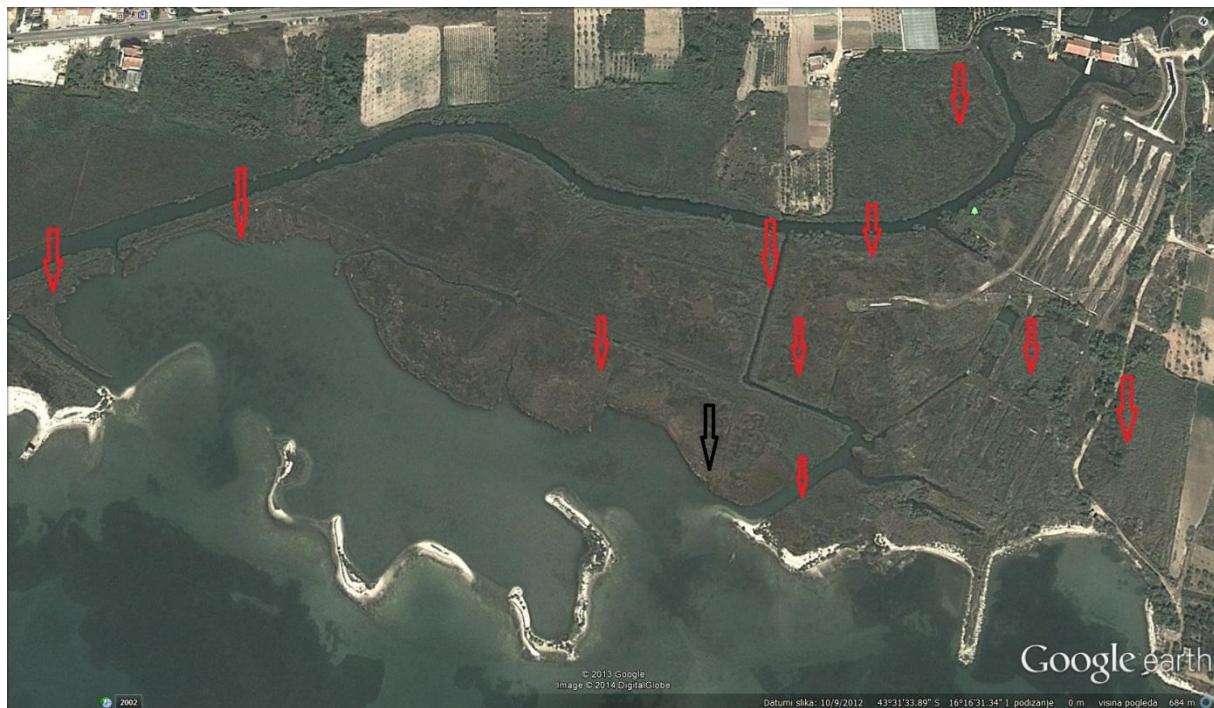

Slika 3. Mlada mlakuša fotografirana u starom ribnjaku

Popis i procjena gnjezdarica:

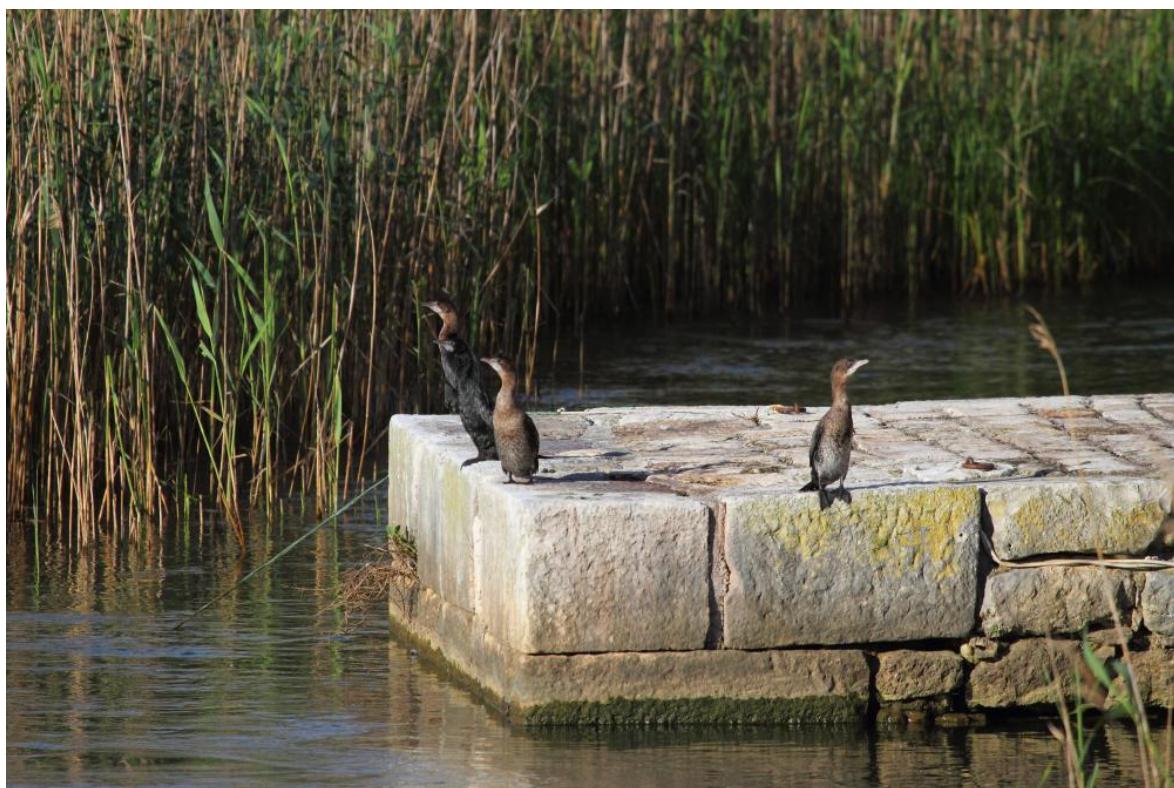
VRSTA	gnjezdarice 2014.	gnjezdarice 2015.	gnjezdarice 2016.
Kokošica (<i>Rallus aquaticus</i>)	10				
Mlakuša (<i>Gallinula chloropus</i>)	9-11				
Gorska pastirica (<i>Motacilla cinerea</i>)	1				
Svilorepa (<i>Cettia cetti</i>)	6-7				
Slavuj (<i>Eriothacus megarhynchos</i>)	4-5				
Trstenjak cvrkutić (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	20-23				
Kos (<i>Turdus merula</i>)	4-5				
Crnokapa grmuša (<i>Sylvia atricapila</i>)	2-3				
Šojka (<i>Garrulus glandarius</i>)	1				
Zeba (<i>Fringilla coelebs</i>)	2-3				
Češljugar (<i>Carduelis carduelis</i>)	1-2				
Zelendor (<i>Carduelis chloris</i>)	3-4				
Žutarica (<i>Serinus serinus</i>)	4-5				
Crnogrla strnadica (<i>Emberiza cirlus</i>)	1-2				
Vjetruša (<i>Falco tinnunculus</i>)	1				
Siva štijoka (<i>Porzana parva</i>)	1				
Fazan (<i>Phasianus colchicus</i>)	4-5				
Siva vrana (<i>Corvus corone corone</i>)	2-3				
Divlja patka (<i>Anas platyrhynchos</i>)	4-5				

Velika sjenica (<i>Parus major</i>)	1-2				
Grlica (<i>Streptopelia turtur</i>)	7-8				
Gugutka (<i>Streptopelia decaocto</i>)	1-2				
Mali gnjurac (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	6-7				
Pupavac (<i>Upupa epops</i>)	1-2				
Kukavica (<i>Cuculus canorus</i>)	1-2				
Ćuk (<i>Otus scops</i>)	1				
Leganj (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	2-3				
Vijoglav (<i>Jynx torquilla</i>)	1				
Kukmasta ševa (<i>Galerida cristata</i>)	1				
Lastavica (<i>Hirundo rustica</i>)	3-4				
Vrabac (<i>Passer domesticus</i>)	2-3				
Bjelobrka grmuša (<i>Sylvia cantillans</i>)	3				
Rusi svračak (<i>Lanius collurio</i>)	1				
Vuga (<i>Oriolus oriolus</i>)	1-2				
Španjolski vrabac (<i>Passer hispaniolensis</i>)	4-5				
Čapljica voljak (<i>Ixobrychus minutus</i>)	4-5				
Crnoglava grmuša (<i>Sylvia melanocephalus</i>)	4-5				
Sivi voljić (<i>Hippolais pallida</i>)	1				
Čiopa (<i>Apus apus</i>)	20-30				
Piljak (<i>Delichon urbica</i>)	10-15				
Bjelobrka grmuša (<i>Sylvia cantillans</i>)	1-2				

Karta 3. Raspored teritorija za gniježđenje: kokošica (*Rallus aquaticus*)-crveno i siva štijoka (*Porzana parva*)-crno

4. Bilježene su i sve ostale vrste ptica na proljetnoj migraciji

Slika 5. Mali vraci ispred mlinice,vrsta je koja je redovito bilježena na svim izlascima

HRVATSKO IME	ZNANSTVENO IME	2014	2015	2016	Napomena
žuta čaplja	<i>Ardeola ralloides</i>	4			
mala bijela čaplja	<i>Egretta garzetta</i>	3-5			Redovito bilježena
siva čaplja	<i>Ardea cinerea</i>	5-6			Redovito bilježena
eja strnjarica	<i>Circus cyaneus</i>	2			
eja močvarica	<i>Circus aeruginosus</i>	1			
zlatar pijukavac	<i>Pluvialis squatarola</i>	2			
vivak	<i>Vanellus vanellus</i>	11			
žalar cirikavac	<i>Calidris alpina</i>	8			
plosnatokljuni žalar	<i>Limicola falcinellus</i>	1			
crvenonoga prutka	<i>Tringa totanus</i>	5			
kulik blatarić	<i>Charadrius hiaticula</i>	2			
bregunica	<i>Riparia riparia</i>	30-40			
žuta pastirica	<i>Motacilla flava</i>	15-20			
smeđoglavi batić	<i>Saxicola rubetra</i>	3			
primorska bjeloguza	<i>Oenanthe hispanica</i>	1			
trstenjak rogožar	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	11-15			
siva grmuša	<i>Sylvia borin</i>	5-6			
muharica	<i>Muscicapa striata</i>	1			
divlji golub	<i>Columba livia</i>	20-25			Redovito bilježeni
obična čigra	<i>Sterna hirundo</i>	4			
dugokljuna čigra	<i>Sterna albifrons</i>	1			
kulik sljepčić	<i>Charadrius dubius</i>	5			
mala prutka	<i>Actitis hypoleucos</i>	7			Redovito bilježena
mali vranac	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	10-30			Redovito bilježena

Slika 5. Plosnatokljuni žalar fotografiran je na proljetnoj migraciji istražene plohe.

5. Zaključak

1. S obzirom na to da je monitoring tek započeo bitne rezultate imat ćemo tek ako se s tom metodom nastavi i nekoliko sljedećih godina. Jedino rezultati višegodišnjeg monitoringa mogu biti osnovom za praćenje populacijskih trendova gnjezdarica i zimovalica. S obzirom na to predlažemo da se monitoring nastavi i ubuduće, redovito, onako kako se to obično i radi, što je uostalom, nužno u ornitološkim rezervatima.

2. Predlažemo postavljanje oznaka (tabli) zabrane treniranja i/ili puštanja pasa ptičara tokom cijele godine, a osobito u sezoni gniježđenja, dakle tijekom ožujka, travnja, svibnja, lipnja i srpnja. Ova bi zabrana štitila prije svega vrste koje se gnijezde na tlu: štijoke, kokošice, patke, mlakuše i fazane. Napominjemo da smo bili svjedoci takvih aktivnosti lovaca u rezervatu tijekom ove sezone gniježđenja. To je razdoblje kada lovci ne smiju puštati pse u lovišta pa to ipak čine u rezervatu i ti psi progone ptice na gniježđenju. Ovakvo nedopustivo ponašanje lovaca ima veoma negativan učinak na ptice koje se tu gnijezde, a osobito na vrste koje su od posebnog interesa za zaštitu prirode, dakle one koje su u rezervatu malobrojne.

LITERATURA

- BirdLife (2002): Impact of windfarms on birds and precautionary measures. Draft report by NGO (BirdLife). Strassbourg, 24 str.
- Brunn, B., Singer, A. (1986): Birds of Britain and Europe, Hamlyn, London.
- Cvitanić, A. (1961): Ornithological Notes from Middle Dalmatia. Larus, Zagreb, str.153-177.
- Heinzel, H., Fitter, R. and Parslow. J. (1999): Ptice Hrvatske i Europe sa Sjevernom Afrikom i Srednjim Istokom. HOD, Zagreb

- Kingsley, A. and Whittam, B. (2001): Potential Impacts of Wind Turbines on Birds at North Cape, Prince Edward Island. Bird Studies Canada, Sackville
- Krpan, M. (1960): Prilog poznavanju ptica okolice Splita. Larus, Zagreb, str. 65-91.
- Mullarney, K., Svensson, L., Zetterstrom, D., Grant, P. J. (1999): Bird Guide. Collins, London
- Peterson, R., Mountfort, G., Hollom, P.A.D. (1983): A Field Guide to the Birds of Britain and Europe, Collins, London.
- Radović, D., Kralj, J., Tutiš, V., Ćiković, D. (2003): Crvena knjiga ugroženih vrsta ptica Republike Hrvatske. MZOPU, Zagreb, 179 str.